

Párhuzamos életrajzok

Hajdú Péter (1923–2002) és Robert Austerlitz (1923–1994) pályájáról
Összeállította: Simoncsics Péter. Gépeskönyv, Budapest. 2023. 397 l.
[elektronikus változat: <https://f-book.com/book/2023/Parhuzamos-eletrajzok>]

Egy terjedelmes, 397 oldalas könyv jelent meg nyomtatott formában és teljesen azonos formátumban elektronikus kiadványként a Gépeskönyv Kiadó gondozásában két ugyanabban az évben és ugyanabban a hónapban (1923 decemberében) született világhírű nyelvészprofesszor: a budapesti születésű magyar Hajdú Péter és a bukaresti születésű (de voltaképpen cseh-amerikai és brnoi osztrák felmenőkkel rendelkező) „román-amerikai” Robert Austerlitz életpályájáról és munkásságáról.

A 2023 decemberében írt *Szerkesztői előszó*-ban Simoncsics Péter, a kiadvány megtervezője, szerkesztője és jórésztben szerzője (aki egyébként mind Hajdú Péternek, mind Robert Austerlitznek tanítványa, munkatársa, szívbéli barátja volt, és mindkettejük mindmáig örök és végtelen tisztelője) a két életpálya összekapcsolhatóságát az alábbiakban fogalmazta meg:

„Hasonlóságuk három vonatkozásban tanulságos: az önreflexióban, szakmai hatásukban (a tanítványok reflexióiban) és mestereikhez való viszonyukban. Eszerint állt össze a három nagy fejezet: *Önmagukról, Róluk, Mestereikről*. A negyedik, záró fejezetet: *Vitae et gesta virum inlustrium*, összefoglalásul írtam, amelyben pályájuk és munkásságuk párhuzamosságait, illetőleg komplementer voltát igyekeztem kimutatni, és megpróbáltam a komparatív nyelvéstet e szeletét elhelyezni a XX. század kontextusában, különös tekintettel a nyelvészet társadalmi (akadémiai) beágyazottságára idehaza és a nagyvilágban.”

Ez a megközelítés határozta meg a kiadvány szerkezeti részeit: a rövid *Szerkesztői előszó*-t (7) a külön oldalas kiemelt alcímekkel elkülönített érdemi írások követik.

Az *Önmagukról* elnevezésű első rész (9–181) Hajdú Péter hat önmagával kapcsolatos írását, valamint a Pertti Virtaranta „riporter” közreműködésével 1986-ban készült, majd 1995-ben (mintegy Austerlitz-nekrológiaként) Helsinkiben finn nyelven írásban is megjelentetett (és Simoncsics Péter által magyarra lefordított) Robert Austerlitz-életinterjút tartalmazza.

Az önvallomások közül elsőként egy lejegyzett és szerkesztett formába öntött rövid videófelvétel tárja fel Hajdú Péter életútjának 1975-ig tartó

eseményeit, fontos tényezőit: egyetemi tanulmányait, meghatározó tanárait, korábbi munkaköreit, könyvtárosi, kutatói, majd egyetemi oktatói időszakait. Tudományos pályájának legismertebb területe az általános urá-lisztika (valamennyi rokon nyelv) keretén belül a szamojédisztika lett, de foglalkoztatta az uráli őstörténet is. Laziczius tanítványaként elmélyedt a fonológiában, majd a nyelvtipológiában és az areális nyelvészetben is. Készített uráli összefoglaló munkákat is, a modern nyelvészeti módszerek ezekbe való beépítésével.

Felkérték Hajdú Pétert arra is, hogy „tegyen vallomást” Finnországról. Találkozása Finnországgal 1938-ban kezdődött, amikor cserediákként egy hónapot töltött egy kelet-finnországi családi birtokon. Az erre felkészítő családi leckék során Rosenqvist kitűnő német nyelvű finn nyelvtanából tanult, ezért őt „teszi felelőssé” azért, hogy az lett belőle, ami lett. Mégis hiányolja, hogy – hosszabb kintlétek, huzamosabb ösztöndíjak hiányában – finnől nem ért el a nyelvészeti munkákhoz szükségesnél magasabb nyelvtudási szintet. Mindig érdekelte azonban a finn kultúra, elbűvölték az ország természeti szépségei, és becsülte a finneket megfontoltságukért, gazdasági, kulturális, tudományos eredményeikért, elismerésre méltó példaállamnak tekintette Finnországot.

Hajdú Péter saját írásai között szerepel a kötetben egy különleges – *Kőszeg város 1532-es ostromnaplójá-hoz* hasonló – saját ostromnapló, amely részben a szerző saját (sokszor ijesztő) emlékeire, részben Imolya Imrének az 1944. év végi és 1945. eleji történéseknek – Budapest ostromának és benne az Eötvös Collegium életében bekövetkezett vészes történeti periódusnak – az eseményeit felidéző, *A Collegium ostromának naplója* címen 1990-ben közzétett visszaemlékezéseire épül. Ezek számos esetben összecsengenek a *Budapesti tavasz* hadi és politikai eseményeivel. A Karinthy Ferencnek e – tematikájában és végkicsengésében teljesen különböző – vészkorszaki regényére való utalást csupán az teszi itt indokolttá, hogy a regény főhőse is tétovázó, útját kereső, majd a szerelemben és a bátran vállalt „harcban” magára találó fiatal tudósjelölt, és története is a magyar értelmiség egy típusának útja a háború utolsó szakaszában. Hajdú Péter írása azonban hiteles tanúvallomás és egyben tiltakozás is minden hadi és civil gonoszság, erőszakosság, kegyetlenség és atrocitás ellen.

Hajdú Péter sajátos, fanyar humorára jellemző, hogy amikor felkérték *A nyelvészetről – egyes szám első személyben* című interjúkötetben való megjelenésre, ahol hat előre megírt kérdésre kellett a résztvevőknek választ adniuk, a saját írásának *Pályateirém, avagy: a nyelvészetről – VxI.Sg-ban* címet adta. A válaszai erősen tömörítve: 1. A nyelvész attól nyelvész, hogy

az lesz. A nyelvesszé lételet tehát meg kell tanulni. 2. Mérnöknek, fizikusnak készült, az akusztika érdekelte igazán. Néhány hangtani, általános fonetikai, később fonológiai művet olvasva támadt fel szittyá vére a nyelvészeti pályára. 3. Az OSzK-ban Györke József keze alatt lett előbb könyvtáros, ahol hivatalos teendői mellett szabad volt saját témáin is dolgozgatnia, innen „kiszabadulva” lett főállású nyelvész, majd egy furcsa csavarral egyetemi „ál-tanár” (minthogy tanári oklevelet sohasem szerzett). 4. Nyelvészeti nézetei a prágai strukturalizmusból indulva, a generatív nyelvészetet éppen csak súrolva jutottak el a strukturális tipológia, az univerzálék és az areális nyelvészet felé, az alapnyelvek természetével kapcsolatos kutatások irányába. 5. Pályája alakulásában a nagy nevek mellé odakíváncsoznak a személyesen ismert pályatársaké is, köztük a nála „két héttel” idősebb Austerlitzé (meg egy rakás fiatalé is). 6. A magyar nyelvészetre ható irányzatokról szólva inkább azok hiányát látja, a konzervatív arculat egyfajta belterjes működéssel párosul. A kitöréshez az újabb kutatói nemzedéknek meg kell szereznie a szakma műveléséhez szükséges német, orosz, angol (és finn) nyelvi ismereteket, egy-egy új finnugor nyelvész kiképzése még így is legalább 10–12 évet vesz igénybe.

Volt egy olyan időszaka Hajdú Péter életpályájának, ahol számos buktatóval, akadályoztatással kellett szembenéznie: ezek voltak a szegedi professzori évei. Kinevezését egy méltatlan támadás miatt csak egy év kétséssel kapta meg, és bár leköltözött Szegedre, a város (elitje) nem igazán fogadta be, „munkássága Szegeden nagy föltűnést nem keltett”. Ehhez társult három olyan betegsége, amelyek közül bármelyik végzetes kimenetelű lehetett volna. Mégis sikerült a tanszékét elismertetnie, fölfejlesztenie, és mellé egy jól működő akadémiai kutatórészleget is megszerveznie.

Véleményem szerint azonban Hajdú Péter szegedi működése sikersorozat volt! Kialakított egy többszemélyes, nemzetközileg is elismert oktató-kutató tanszékét, rendkívül gazdag szakkönyvtárral, amely sajátos profiljával a szamojédisztika egyik első számú műhelyévé lett az egész világon. Nagy szerepe volt a finnugor nyelvészet szak létrehozásában, Róna-Tas András Szegedre hozatalával előbb altajisztikai csoportot hozott létre, majd ebből nőtt ki a ma is széles nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező önálló altajisztikai tanszék. Számos tanítványa (köztük én is) vált az urálistika sikeres művelőjévé. Utódja, Mikola Tibor sikeresen vitte tovább a tanszék ügyét, még egy külön szegedi urálistikai doktori iskolát is létrehozva.

A szegedi méltatlanságból való kitörést jelentette Hajdú Péternek a *Wiener Wahl* (a „Bécsi döntés”), azaz a bécsi egyetem vendégprofesszori állásának elvállalása.

Az erről szóló írása feltárja e lehetőség előzményeit, azt a Györke Józsefhez és Király Péterhez köthető kapcsolathálót, amely a méltatlanul meghurcolt felvidéki Arany A. Lászlón és bécsi féltestvérén, Zagiba Ferencen keresztül jutott el odáig, hogy éppen őt kérjék fel „prófab professzornak” a bécsi egyetemre. (Amikor azonban az ügy 1973-ban elért a tényleges tanszékalapítás stádiumába, a keszthelyi és szegedi „grundolások” után ezt a harmadikat ő már nem vállalta, átengedve ennek a gondját Rédei Károlynak.)

Robert Austerlitz viszont, aki mindig is sajátos, rövid és tömör tudományos cikkeiről volt ismert szerte a világon, csak a Pertti Virtaranta finn professzorral való 1986-os baráti (de magnóra felvett) beszélgetés kapcsán nyilatkozott meg bővebben magáról. Ez az „életinterjú” végigvezet minket „RA” gyermekkorán, iskoláin, kamaszként Amerikába költözésén, ottani tanulmányain, a háború és a hadifogság viszontagságain, veteránként és a Ford-alapítvány jóvoltából elnyert finnországi és japán ösztöndíjas kutatóútjain, külön részletezve azt, hogyan is kutatta ő, „Robaato” a gilják nyelvet. Szó esett még a népköltészetéről és a metrikai kutatásokról is, valamint arról, hogy a pénztől függ minden (például a tanszékek létezése) Amerikában is. Saját életpályáját pedig így összegezte: „Egyetlen, ami hiányzik, az az idő. Különben elégedett vagyok az élettemmel.”

A *Róluk* elnevezésű második részben (183–280) előbb Csepregi Márta Hajdú Péterről írott „megkésett köszöntőjét” olvashatjuk, ezt követi Hajdú Péter írásainak teljes bibliográfiája, majd Daniel Abondolo emlékezése Robert Austerlitzről, kiegészítve ezt Austerlitz műveinek bibliográfiájával. E két neves „vendégszerző” után Simoncsics Péter saját írásai következnek Hajdú Péter pályájáról, valamint egy Robert Austerlitzre és Kecskeméti Istvánra való közös emlékezés és egy – Austerlitzhez is kötődő – szubjektív önvallomás formájában.

Hajdú Péter 2002. szeptember 19-én halt meg. Bár mindenki az ő leendő nyolcvanadik születésnapjának megünneplésével egybekötve tervezte a Nyelvtudományi Közlemények 100., ünnepi kötetének a tartalmait, „szerény ember lévén Hajdú Péter minden ünnepléstől igyekezett távol tartani magát, ezúttal sikerült végtelenen kitérni előle” – írta *Megkésett köszöntő*-jében szeretett tanítványa, Csepregi Márta. Az általa írt számvetésnek oka és célja így már nem az ünnepi köszöntés volt, hanem az életmű áttekintése, hiszen akik ismerték, szerették és tisztelték, egyetértének abban, hogy Hajdú Péter korunk egyik legnagyobb formátumú nyelvésze volt. Elég ennek igazolására – az egyes részletezések elhagyásával – csupán e megemlékezés kiemelt alcímekként kezelt tömör megállapításait sorra venni: Az urálistika megújítója. A magyarországi szamojédelógia megalapítója. Nép-

tudományi művek alkotója. Az uráli őshaza helyének meghatározója. A tudománytörténet eredményes művelője. Tudományos ismeretterjesztő, tudományszervező egyetemi tanár.

A 100., ünnepi kötet része volt a szintén Csepregi Márta által összeállított *Hajdú Péter írásainak bibliográfiája*, amelynek 400, sorszámozott tétele az 1942-től 2001-ig terjedő hatvan esztendő magas szintű, briliáns alkotói tevékenység tömör lenyomata.

„1994. szeptember 9-én meghalt Robert Austerlitz. Emlékezetének itt következő tömör és rövid ünneplése az ő nyelvészi fejlődését és tevékenységét állítja középpontba” – írta 2004-ben Daniel Abondolo egykori mestere halálának tizedik évfordulójára.

Robert Paul Austerlitz életpályájának kezdetét meghatározta rendkívül változatos, heterogén, multilingvális és multikulturális környezete: cseh-amerikai édesanya és brnói osztrák édesapa gyermekeként szász-német, magyar és román nyelvi közegben nevelkedett Brassóban (német nyelvű elemi iskolába, majd román nyelvű középiskolába járt, ahol különösen francia és latin nyelvtanárai gyakoroltak rá nagy hatást) születésétől kezdve egészen tizenöt éves koráig. Ekkor a korábban elvált szülők meg egyezése szerint édesanyjához költözött át New Yorkba, ahol megérkezése után egy héttel már egy angol nyelvű iskola növendéke volt.

Kezdeti hiányos angol nyelvtudása miatti nehézségei ellensúlyozására érdeklődése az azonnal érthető zene irányába fordult. Orgonán, zongorán játszott, zenedarabokat is írt: az így szerzett zenei ismeretei adták a szakmai alapját a különböző metrikákról írt későbbi tanulmányainak is.

Bár még nem volt amerikai állampolgár, katonai frontszolgálatra mégis behívták: részt vett a normandiai partraszállásban, német fogságba is esett, kilenc hónapi fogság után szabadították ki az előrenyomuló amerikai katonatársai.

Hazatérése után rövid ideig filozófiai előadásokat hallgatott, majd ugyanott nyelvészetet kezdett tanulni: óangol, török, gót, indoeurópai nyelvészetet már akkor is neves mesterektől, a legnagyobb hatással mégis a Roman Jakobson által Svédországból Amerikába csábított Lotz János volt nyelvészeti érdeklődésének alakulására.

Kihasználva a háborús veteránoknak biztosított egyéves ösztöndíjat, Finnországban folytatta tanulmányait: az uráli nyelvészet, a szamojéd nyelvek mellett egyre inkább a titokzatos paleoszibériai két nyelv keltette fel az érdeklődését.

Sikerült egy újabb kétéves Ford-ösztöndíjat is elnyernie a „keleti és nyugati szibériai kis nyelvek” tanulmányozására. Az első évet Finnországban, a második évet Japánban kellett felhasználnia ezekre a kutatásokra.

A ket nyelvvel végül is nem nagyon jutott előbbre, Japánban viszont ráta-
lált a gilják nyelvre egy csodálatos adatközlő, a Dél-Szahalinról mene-
kült, Hokkaido szigetén élő Csijoko Nakamura gilják (saját nevükön nyivh)
egykori sámánasszony személyében. Kezdeti (japán és gilják) nyelvi ne-
hézségeit itt másik csodálatos képességével, a rajzolni tudásával oldotta
fel: fésűt, fát rajzolt, és leírta melléjük a giljákul hallott szavakat. Zenei tudá-
sa, kiváló hallása sokat segítette terepmunkái során a hallott szavak pontos
lejegyzésében.

A gilják nyelvvel negyven éven át foglalkozott, ám sohasem adott ki gil-
ják nyelvtant vagy szótárt. A kiadói kéréseket azzal hátrította el: „Perfek-
cionista vagyok, és legtöbb munkám posztumusz leend.” (Simoncsics ide
vonatkozó értesülése szerint ez az értékes nyelvi korpusz Austerlitz halá-
la után jó kezekbe, kiváló tanítványához, az itt emlékező Daniel Abondo-
lóhoz került Londonba.)

Legfőbb munkásságának itteni kiemelése után sokrétű, hatalmas élet-
művének áttekintésére a megemlékezés egyéb részletei és az itt (Simoncsics
által) mellékletként közölt, kilencvenegy tételes bibliográfia szolgálhatnak
kiindulópontul.

Hajdú Péter életpályájának méltatásával Simoncsics Péter maga is
foglalkozott egy szegedi periodikában 2002-ben megjelent írásában. Mint-
hogy ezt az írást nem szakmabelieknek, hanem a laikus, de értő „nagy-
közönségnek” szánta, bevezetőként egy kisebb előadást is tartott a több
mint kétszáz éves urálsztika mibenlétéről mintegy azoknak is, „akik nem
hajlandók tudomásul venni, hogy »Amerika már föl van fedezve«” (254),
azaz az uráli nyelvészetnek ugyan még sok-sok feltáratlan területe van,
de napjainkban már egyáltalán nem feladata az, hogy ezeknek a nyelvek-
nek a rokoni voltát újfent és újfent igazolja. Hajdú Péter maga az urálsz-
tikát nem külön diszciplinának, hanem csupán az összehasonlító nyelvészet
egy elég kicsi szeletének tartotta.

Hajdú Péter heroikusan nagyot alkotott, ám szemérmes volt, és nyel-
vészként nagyon is tisztában volt a hallgatás erejével. Mestere volt a „zé-
rus jel” használatának. Életműve azonban így is néma kiáltás a modern
államiság „civilizációs indexének, kulturális értékeinek” napjainkban annyira
megtapasztalható szétesése ellen.

A két nagy tudós életpályájának párhuzamos bemutatásán belül van
egy „al-párhuzam” is: Simoncsics Péter a „Szabadság, szerelem” jegyében
együtt emlékezik a szabadság két igazi szerelmésére, Robert Auster-
litzre, és a finnek között élt magyar turkológusra, Kecskeméti Istvánra,
kitérve arra az anekdotára is, amikor ők ketten (ahogy most a Google

fordító tenné) finnre „ferdítették” Petőfi versét: *Loma ja rakkaus / molemmat tarvitsen* (azaz: ’Vakáció és szerelem, mindkettőt szükségem’)

Egy kis kitérőként került a kötetbe Simoncsics Péternek arról szóló írása, hogy dániai (aarhusi) lektorsága idején erősen balos diákjai (és tanártársai) a „létező szocializmus” üdvöskéjének tartották őt, valódi pedagógiai sikerei azonban közöttük emiatt nemigen voltak. A lektorságból 1992-ben hazatérve a pesti tanszéken egy finn kezdő nyelvtanfolyam vezetését bízták rá. Engedélyt kapott ugyanakkor arra, hogy szabályos nyelvórák helyett Austerlitz finn morfofonológiai leírásával foglalkozzanak a tanfolyamon. Ennek az egyszemeszteres finn nyelvtanfolyamnak a sikere hallgatói körében bebizonyította számára a tanszabadság, és általában a szabadság üdvös voltát az oktatásban is.

A *Mestereikről* elnevezésű harmadik részben (281–331) Hajdú Péter egykori mestere, Györke József emléke előtt tiszteleg, részletesen bemutatva (sajnálatosan rövid) életpályáját és (az utókor számára is jelentős) munkásságát, egy rövidebb írásban pedig Robert Austerlitz emlékezik meg egykori mesteréről, John Lotzról, azaz Lotz Jánosról. (Az angol nyelvű szöveget is Simoncsics Péter fordította magyarra.)

Hajdú Péter *Portré Györke Józsefről* című megemlékezése 2000-ben jelent meg a szegedi *Néprajz és Nyelvtudomány* 40. számában.

Györke – eredetileg Georgovits – József 1906-ban született Celldömölkön. A pécsi egyetemre járt, ott is doktorált a „jóságos” Zolnai Gyulánál. Ő lett az első magyar ösztöndíjas a tartui egyetemen, majd az ottani magyar lektor, ahonnan az uráli szóképzésről írt munkájával és egy észt feleséggel tért haza 1936-ban. Itthon az OSzK könyvtárosa, majd igazgatója lett, egyetemi magántanári képesítést is szerzett, egyetemi órákat is tartott. A könyvtárból is tudományos műhelyt tervezett csinálni, ezért vette fel oda kezdetben gyakornokként Hajdú Pétert is. Györke volt az első, aki az uráli primér szóképzésről összefoglaló értékelést írt, ennek az úttörő műnek a jelentőségét azonban hamarosan homályba borította Toivo Lehtisalo 1936-ban megjelent négyszer akkora terjedelmű, saját szamojéd gyűjtéseinek anyagára is támaszkodó hasonló munkája. Györke legismertebb és egyben utolsó műve a *Tő, képző, rag* (1943), amely után még egyéb ambíciós tervei voltak, szeretett volna egy általános nyelvészeti könyvet is írni. 1946-ban, 40 évesen bekövetkezett korai halála azonban megakadályozta ebben.

Robert Austerlitz nekrológiát az 1973-ban elhunyt Lotz Jánosról az amerikai nyelvészeti társaság évkönyve tette közzé 1974-ben. Lotz János Amerikában született és alig hatvan évesen ott is halt meg. 1947 és 1967 között húsz évig volt a Columbia Egyetem alkalmazásában, előtte 1935

és 1947 között Svédországban élt, ahol előbb lektora, majd igazgatója lett a Stockholmi Egyetem Magyar Intézetének. Magyar származású szülei még az első világháború előtt emigráltak Amerikába, 1920-ban azonban, Lotz János hétéves korában, visszaköltöztek Magyarországra. Így iskolai és egyetemi tanulmányait Magyarországon végezte. Filozófia, német és angol szakos tanulmányait 1935-ben fejezte be, 1937-ben pedig kitüntetéses doktorrá avatták.

E fordított időrendű (angolos) életrajzi áttekintés után került sor Lotz akadémiai személyiségének méltatására. Érdeklődésének fő területei a magyar nyelvtan, az általános fonetika és a metrika (verstan) voltak. Független szelleme tette Lotz számára lehetővé, hogy sok szellemi áramlattal tartson kapcsolatot anélkül, hogy bármelyikük is elnyelhetné volna. Több cikket írt a nyelvről és a kultúráról, de sohasem lett belőle antropológiai nyelvész. Nagyszámú projekt elindítója volt (az uráli és altaji nyelvek és a kontrasztív fonetika köréből; a világ nyelveiről). Akik képesek voltak megismerni őt közelebbről, azok fogják összekötni alakját az utókorral.

A *Vitae et gesta virum inlustrium* [Egy jeles ember élete és tettei] elnevezésű negyedik, záró rész (333–397) teljes egészében Simoncsics Péter írása: ez – a kötetben korábban leírtak egyfajta összegezésének szánt – összehasonlító tanulmány a két illusztris személy életéről és tetteiről egyben a szerző-szerkesztő tisztelgő főhajtása e két szellemóriás előtt.

Majdnem egy időben (két hét különbséggel) születtek, szülővárosaikat (Budapest – Bukarest) is gyakran összekeverik, mégis eltérő életképzésekből lett egy mérnök-fizikusnak készülő és egy magát zenésznek, zeneszerzőnek álmódó fiatalból korunk két nemzetközileg is ismert és elismert összehasonlító nyelvésze.

Majdnem egy időben történt egy-egy nagy változás az életükben: RA Romániából Amerikába, HP pedig Budapestről Finnországba ment „újviláglátásra”.

Mindketten belesodródtak a második világháborúba: RA részt vett a normandiai partraszállásban, megismerte a hadifogságot, HP részese lett a budapesti ostrom eseményeinek, az óvóhelyi, pincei bujkálásoknak, hadifogságból való megszökéseknek.

Jó felsőfokú iskoláik voltak, RA-nak a Columbia University, HP-nek az Eötvös Collegium. Mindketten kiváló tanítómesterekre találtak: RA a Svédországból Roman Jakobson által Amerikába csábított John Lotzra, HP pedig Györke Józsefre és Laziczius Gyulára a pesti bölcsészkaron.

A nyelvészet iránti érdeklődésük kialakulásában közös nagy szerepe volt Castrén munkáinak: RA a szamojéd nyelvek (különösen a szőlkup) iránti vonzalmát hamar átvitte a titokzatos paleoszibériai két nyelvre, HP

pedig hűen kitarva mellettük az egyik (ha nem a) legnagyobb szamojédista lett.

Mindkettőjüknek voltak előzetes vargabetűik: RA csak öt évvel később kezdte el nyelvészi pályafutását, mint HP, aki viszont a pesti, majd a „száműzetéses” keszthelyi könyvtárosi kitérőkkel lett főhivatású nyelvkutató.

Voltak eltérő tulajdonságaik is: RA a „handoutok”, apró, tömör írások mestere volt, az obi-ugor metrikáról szóló doktori disszertációján kívül nem írt könyvet, HP lényeglátó, szintetizáló elme volt, erről tanúskodnak kézikönyvei, egyetemi tankönyvei.

RA világjáró volt, jó zenei hallása, ritmikai érzéke kiváló terepmunkássá, helyszíni gyűjtővé tette, HP-nek alig volt alkalma helyszíni gyűjtésekre.

Mindketten fontosnak tartották a népköltészetet, mindketten írtak a szöveg és a dallam viszonyáról: RA az obi-ugoroknál, HP a szamojédoknál elemezte ezt.

Életük végére mindkettőjük élete megkeseredett: RA a rák miatt a saját testét láthatóan fokozatosan széthullani, HP a betegségei mellett inkább nagy szellemi alkotásának: az uráli nyelvészet egészének, intézeteinek a hanyatlását volt kénytelen megélni.

Az ebben az ismertetésben leírtak azonban csak nagyon szikár vázát adják vissza a Hajdú Pétert és Robert Austerlitzet párhuzamosan bemutató és méltató kötetnek, amelynek igazi lényege és szépsége csak a mű egészének elolvasásával ismerhető meg.